

12-AMALIY MASHG'ULOT. ELEKTRON HUKUMAT TIZIMI IMKONIYATLARI, DAVLAT INTERAKTIV XIZMATLARI.

Ishdan maqsad: Yangi xizmatnini strukturaviy tahlil qilish. Uning resurslari, faoliyat maqsadlari, kutilishi rejalashtirilgan natijalar va tizimning individual tasniflarini o'rganishga bag'ishlangan.

Masalaning qo'yilishi: Tinglovchi BPWin dasturini o'rnatishi va yangi xizmatning qadamlarini aniqlashi lozim:

HEMIS OTM axborot tizimidan foydalaniш

11.1. HEMIS OTM axborot tizimidan foydalaniш

11.2. HEMIS OTM axborot tizimidan foydalaniшda ishlash

1.Mavzuga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha topshiriqlar:

Savollarga javob berish va ularni fan daftariga yozib kelish:

1) HEMIS OTM axborot tizimidan foydalaniш
tushunchasi tasniflang.

1.Mavzuga tayyorgarlik ko'rish bo'yicha topshiriqlar:

Savollarga javob berish va ularni fan daftariga yozib kelish:

1) OTM strukturasi ma'lumotlarini shakllantiриш

1.1. OTM ҳақидаги маълумотларни киритиш

1.2. Факультетлар рўйхатини шакллантириш

1.3. Кафедралар рўйхатини шакллантириш

2) Ўқитувчилар базасини яратиш

2.1. Ўқитувчилар рўйхатини шакллантириш

2.2. Ўқитувчилар меҳнат маълумотларини шакллантириш

Талабалар базасини яратиш

3.1. Мутахассиликлар рўйхатини шакллантириш

3.2. Ўқув йиллари рўйхатини шакллантириш

3.3. Ўқув режалар рўйхатини шакллантириш

3.4. Семестрлар рўйхатини шакллантириш

3.5. Академик гуруҳлар рўйхатини шакллантириш

3.6. Талабалар рўйхатини шакллантириш

3.7. Талабаларни гуруҳга бириктириш

4. Маълумотларни синхронизация қилиш

4.1. Синхронизация логларини кўриш

4.2. Маълумотларни синхронизация қилиш

HEMIS OTM axborot tizimidan foydalaniш

Тизимга кириш

1. OTM strukturasi ma'lumotlarini shakllantiриш

- 1.1. ОТМ ҳақидаги маълумотларни киритиш*
- 1.2. Факультетлар рўйхатини шакллантириш*
- 1.3. Кафедралар рўйхатини шакллантириш*
- 2. Ўқитувчилар базасини яратиш**
- 2.1. Ўқитувчилар рўйхатини шакллантириш*
- 2.2. Ўқитувчилар меҳнат маълумотларини шакллантириш*
- 3. Талабалар базасини яратиш**
- 3.1. Мутахассиликлар рўйхатини шакллантириш*
- 3.2. Ўқув йиллари рўйхатини шакллантириш*
- 3.3. Ўқув режалар рўйхатини шакллантириш*
- 3.4. Семестрлар рўйхатини шакллантириш*
- 3.5. Академик гуруҳлар рўйхатини шакллантириш*
- 3.6. Талабалар рўйхатини шакллантириш*
- 3.7. Талабаларни гуруҳга бириктириш*
- 4. Маълумотларни синхронизация қилиш**
- 4.1. Синхронизация логларини кўриш*
- 4.2. Маълумотларни синхронизация қилиш*

Ishni bajarish uchun namuna **Yangi interaktiv xizmatlarni yaratish**

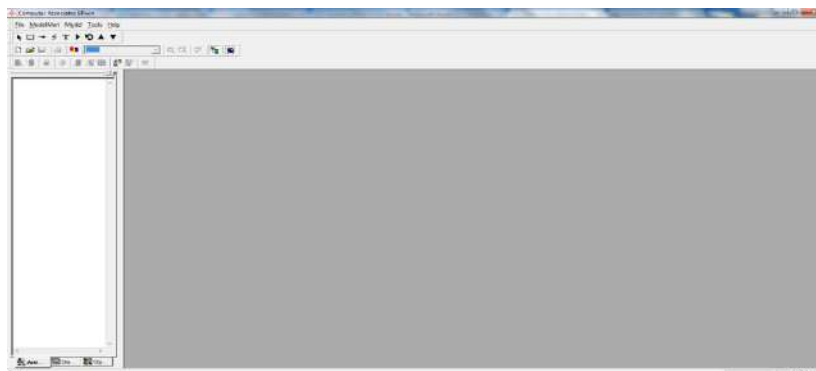
E-hukumat tizimiga yangi xizmatlarni yaratish va ularni kiritish, e-hukumati tizimini xayotiy rivojlanishning asosiy jihatlaridan xisoblanadi. E-xukumat tizimidagi xizmatlarni yetkazib berish, iloji boricha inson ishtirokisiz bajarilishi, xatoliklarning kamligi xamda xizmatning sifati yuqori bo'lishiligiga asosiy sababchi bo'lishi aniqlangan.

Tizimni avtomatlashtirishdagi eng asosiy g'oya — “qog'ozbozlik” siyosatini tamomlash, yoki ushbu faoliyatga asoslangan jarayonlar hajmini hych bo'lmaganda qisman kamaytirish tushuniladi.

Laboratoriya ishni bajarishda BPWin dasturi tarkibidagi IDEF0 va IDEF3 vositalardan foydalanish mumkin.

Ushbu Laboratoriya ishni bajarish uchun 1-2 Laboratoriya ishlar bajarilgandan so'ng olingan natijalariga asoslanadi. Ya'ni hozirgi kunga kelib davlatimizning e-xukumat tizimida mavjud bo'lmagan xizmatni aniqlab, ushbu xizmatni yaratish maksadi dolzarb xisoblanadi.

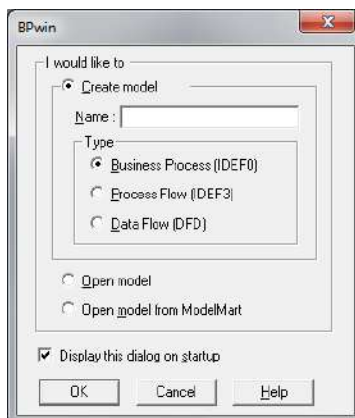
Yangi xizmatlarni yaratish BPWin dasturida xizmat modelini qurishdan boshlanadi.

3.1-rasm. BPwin dasturi ish stoli

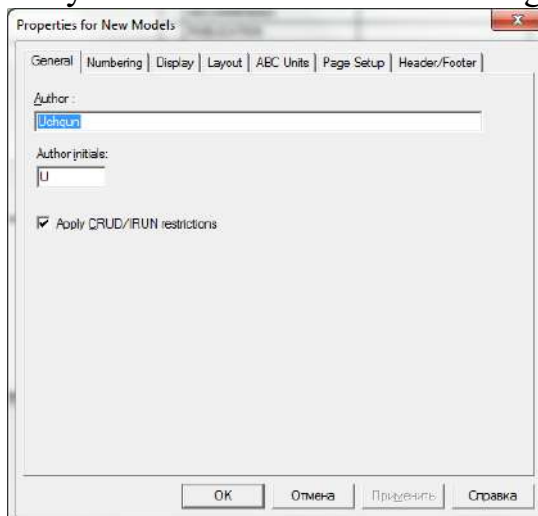
So'ngra ushbu dastur tarkibidagi IDEF0 va IDEF3 metodi asosida diagrammalar shakllantirib boriladi.

Dasturdan foydalanib, uskunalar panelidan yangi model yaratib unga nom beriladi.

3.2-rasm. Yangi model yaratish

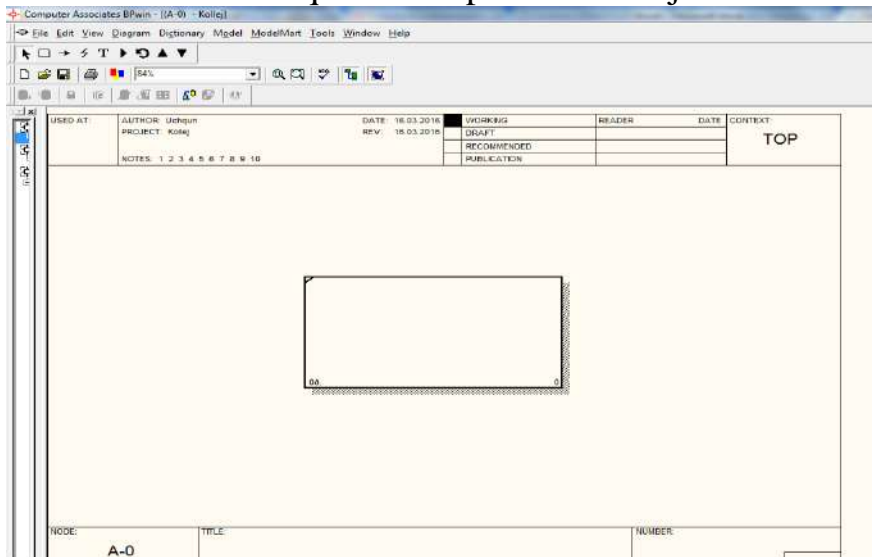
Yaratilayotgan yangi modelga nom beriladi va uning metodologiyasi tanlanadi. Dastlabki modelni IDEF0 metodologiyasidan foydalanib yaratiladi. So'ngra model muallifi va yana bir necha sozlashlar amalga oshiriladi.

3.3 - rasm. Model yaratishdagi dastlabki sozlashlar

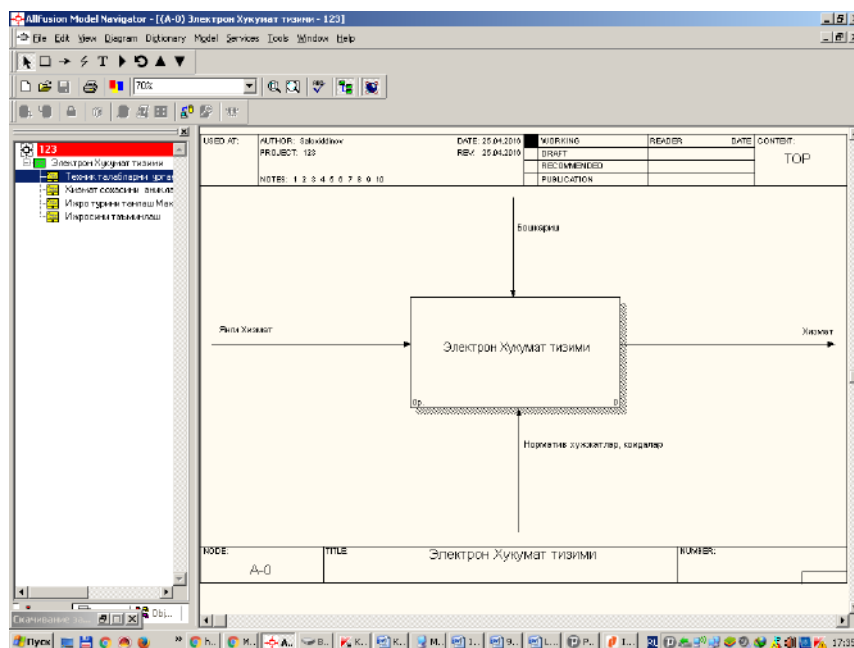
Keyingi qadamda esa quyidagi rasmda keltirilgan oyna ochiladi. Bunda

model yaratilishi uchun barcha qismlar va panellari mavjud.

3.4 -rasm. Dastlabki ishchi oyna

Endi esa dastlabki modelni ko'rinishini ishlab chiqish mumkin.

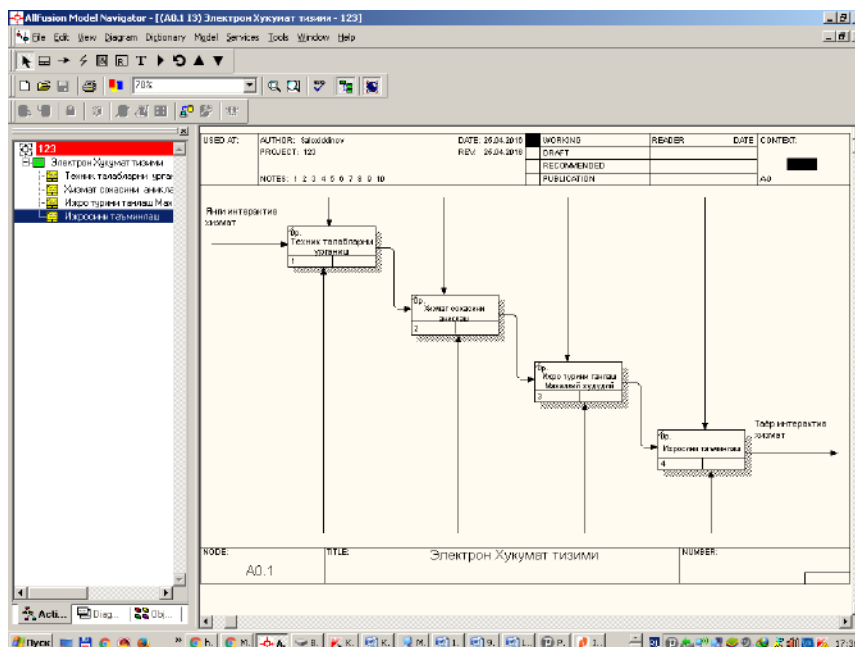

3.5 -rasm. Model ko'rinishi

Ushbu modelni qurishda modelning chap tomonida «kirish». Tepadan «boshqaruv». Pastdan «normativ xujjatlar va qoidalar». O'ng tomonda esa yaratilgan «xizmat» joylashtiriladi.

Yuqoridagi amallar bajarilgandan so'ng, yangi xizmatni yaratishning IDEF0 modelining ichki amallarini taxlil qilib chiqish lozim. Buning uchun dastur menyusida joylashgan ▲ ▼ tugmasini bosib, IDEF3 tanlanadi va yangi xizmatni yaratish uchun xizmatning bajarilishini kadamli ravishda yoritib chiqish lozim. Yangi xizmatning e-xukumati tizimiga kiritish uchun bajarilish quyidagi ketma-ketlikda ifodalanishi mumkin:

1. Xizmat qanday texnik talablarda ishlaydi
  2. Xizmat soxasini aniqlash (vazirlik, qo'mita va agentlik)
  3. Ijro turi (xududiy yoki maxalliy)
  4. Xizmat ijrosini bajarishni ta'minlash
- kabi bajariladigan amallar taxlil qilinishi lozim.

3.6 -rasm. IDEF3 modeli ko'rinishi

Ishning bajarilish tartibi

1. Yaratilishi rejalashtirilgan yangi xizmat tanlab olish va uni vazirlik, qo'mita va agentlik va idoralaridan olish jarayoni va undan qaysi maqsadlarda foydalanish algoritmlari (a'naviy usulda e-xukumati tizimini ishlatmasdan).
2. BPWin dasturida xizmatning modelini qurish va e-xukumat tizimiga kiritish taxlili
3. Xizmat olish jarayonidagi ichki va tashqi amallarga izox berish (IDEF3)
4. Xizmat olish davomiyligini aniqlash
5. Natija va Xulosalar.

Nazorat savollari

1. Yangi xizmatlar qanday yaratiladi?
2. Xizmat olish jarayonidagi ichki va tashqi amallar?
3. BPWin dasturida xizmatning modelini qurish ketma-ketlig
4. e-xukumat tizimiga yangi xizmatlarni kiritish?

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <http://www.e-kommunal.uz>
2. <http://www.my.gov.uz>